

Onderscheidend

- **Behoeften van het varken:** Biologische varkens krijgen volop de ruimte en vrijheid om hun natuurlijke gedrag te vertonen. Het bedrijf biedt zowel binnen als buiten een interessante en uitdagende omgeving aan. Zo voldoet de kraamomgeving aan de behoeften van zowel big als zeug en moet er voor extra verrijking ‘gewerkt’ worden.
- **Natuurlijke uitstraling:** Voor de bouw en inrichting wordt voornamelijk gebruik gemaakt van duurzame natuurlijke materialen zoals hout, herbruikbare materialen en veel groen rond de stallen. Een natuurlijk imago ontstaat ook door de varkens te stimuleren meer buiten actief te zijn, zodat het houden van biologische varkens zichtbaar is voor burgers.
- **Gesloten bedrijf:** Het biologische bedrijf heeft de kringlopen op bedrijfsniveau zoveel mogelijk gesloten.
 - **Voer-mest kringloop:** Een belangrijk aspect van de kringloop is de grondgebondenheid. Op deze wijze kan de mineralenkringloop voor 80% gesloten worden via eigen grond en grond van buurbedrijven. De overige 20% wordt ingevuld door biologische reststromen uit de voedingsindustrie. De N-emissie in de vorm van gassen zoals ammoniak wordt sterk beperkt, en de resterende emissie wordt gevangen en vastgelegd door het groen rond de stallen.
 - **Energie kringloop:** De benodigde energie op het bedrijf wordt zoveel mogelijk beperkt en zelf opgewekt uit natuurlijke hulpbronnen zoals zon en wind. Het biologische bedrijf is energie neutraal, zodat het netto geen CO₂ uitstoot.
 - **Dieren kringloop:** Er worden geen dieren aangekocht, want de aanfok van opfokzeugen gebeurt op het eigen bedrijf. Verder blijft het transport van dieren beperkt, zowel binnen als buiten het bedrijf, uit het oogpunt van welzijn en hygiëne. Vleesvarkens worden op het geboortebedrijf afgemest, kraamopfokhokken zijn de trend en het slachthuis is dichtbij.
- **Open bedrijf:** De biologische sector kent een transparante productie waarbij de actieve varkens buiten zichtbaar zijn voor passant en bezoeker, zonder dat er direct contact is. Overlast door ongewenste geuren en ammoniakemissie wordt geminimaliseerd door gebruik te maken van de zindelijkheid en intelligentie van het varken en bijvoorbeeld een specifieke ruimte in te richten als toilet.
- **Biologische varkensfokkerij:** Het fokdoel neemt het varken als uitgangspunt. Het heeft de kernwaarden vitaliteit, robuustheid, optimaal maternaal gedrag en een biggenproductie die past bij de zeug. Met deze robuuste varkens kan het medicijngebruik nog verder verlaagd worden.
- **De biologische varkenshouder:** De varkenshouder maakt gebruik van ruime hoeveelheden stro en ruwvoer. Om de arbeid te verlichten gebruikt hij mechanisatie en automatisering. De bedrijfsvoering kan bijvoorbeeld efficiënter door de looplijnen in te korten in een ronde stal, zodat het overzicht maximaal is.
- **Fair trade:** De biologische sector heeft een goed samenwerkende keten op basis van respect en vertrouwen, waarbij elke speler een eerlijke prijs voor zijn goederen en diensten ontvangt. Kostenbeheersing blijft in alle schakels van belang.
- **Biodiversiteit:** Het groen rond de stallen is niet alleen windbreker, ammoniakvanger en schaduwplaats, maar is ook de drager van de biodiversiteit op het bedrijf.
- **Varkensbodem:** Naast een betonnen vloer met strobed en een uitloop met weide hebben de varkens ook andere bodems in hun leefomgeving. Bijvoorbeeld een bodem om in te wroeten en op de mestplek een bodem voor vastlegging van mest en mineralen die periodiek als meststof uit de stal verwijderd wordt.

Ontwerpen voor biologische varkens

De biologische varkenshouderij is een relatief jonge sector. Eind jaren tachtig bestond de biologische varkenssector uit een klein aantal bedrijven met een bonte verzameling aan houderij systemen. In de jaren negentig groeide het aantal bedrijven en werden de meeste varkens in aangepaste gangbare stallen gehouden. Afgelopen jaren zijn ook veel nieuwe biologische kraam- en vleesvarkensstallen gebouwd met een toenemende uniformiteit. De biologische sector beseft dat in het komende decennium weer een slag gemaakt moet worden met extra aandacht voor bijvoorbeeld welzijn, klimaat, milieu, arbeid en imago. Je zou dat de ‘derde generatie’ biologische stallen kunnen noemen. Deze ontwikkeling is onder andere nodig zodat de biologische sector zich duidelijk kan blijven onderscheiden van de gangbare varkenshouderij in de toekomst.

Minister Verburg heeft een duidelijke ambitie neergezet: in 2023 is de Nederlandse veehouderij volledig duurzaam. Een dergelijke ‘integraal duurzame veehouderij’ houdt in dat de behoeften en wensen van ondernemer, dier, milieu en consument-burger verenigd zijn in het systeem zonder daarvoor compromissen te hoeven te sluiten. In opdracht van het ministerie van LNV en in samenwerking met LTO en de Dierenbescherming ontwerpt Wageningen UR Livestock Research nieuwe duurzame voorbeeldsystemen. Dit alles om in 2023 een duurzame veehouderij te kunnen realiseren.

Het project Varkansen ontwerpt in interactie met varkenshouders en andere belanghebbenden, een integraal duurzame gangbare varkenshouderij die de behoeften dekt van alle partijen. Zo is er ook een nieuw ontwerp van een biologisch varkensbedrijf gemaakt. Dit gebeurde zoveel mogelijk parallel aan het gangbare traject. Voor specifieke biologische aspecten werd er gebruikt gemaakt van de kunde en ervaring uit de biologische sector.

Eerdere onderzoekstrajecten binnen Wageningen UR Livestock Research gericht op duurzame varkenshouderijssystemen zijn onder andere ‘Varkens in Comfort Class’ en ‘Diergericht Ontwerpen voor Varkens’. In deze projecten is er antwoord gegeven op de vraag ‘Wat wil het varken?’. Door een diergerichte benadering toe te passen wordt duidelijk wat belangrijk is voor het varken. Al deze projecten profiteren van elkaar en vormen samen de basis voor nieuwe duurzame ontwerpen in de biologische en gangbare varkenshouderij.

Colofon

Meer informatie
Herman Vermeer
t 0320 293 378
e herman.vermeer@wur.nl
i www.biokennis.nl
i www.duurzameveehouderij.wur.nl

Financiering en uitvoering
In Nederland vindt het meeste onderzoek aan biologische landbouw en voeding plaats in, voornamelijk door het ministerie van LNV gefinancierde onderzoeksprogramma’s. Aansturing hiervan gebeurt door Bioconnect, het kennisnetwerk voor de Biologische Landbouw en Voeding in Nederland. Hoofduitvoerders van het onderzoek zijn de instituten van Wageningen UR en het Louis Bolk Instituut. De resultaten vindt u op de website www.biokennis.nl. Vragen en/of opmerkingen over het onderzoek kunt u per e-mail doorgeven aan: info@biokennis.nl.

Dit project is uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit binnen het onderzoeksprogramma Biologische Veehouderij (projectnummer BO-04-002-003.42).

Samenstelling
Wageningen UR, Livestock Research
Postbus 65, 8200 AB Lelystad
t 0320 – 238 238
i www.livestockresearch.wur.nl

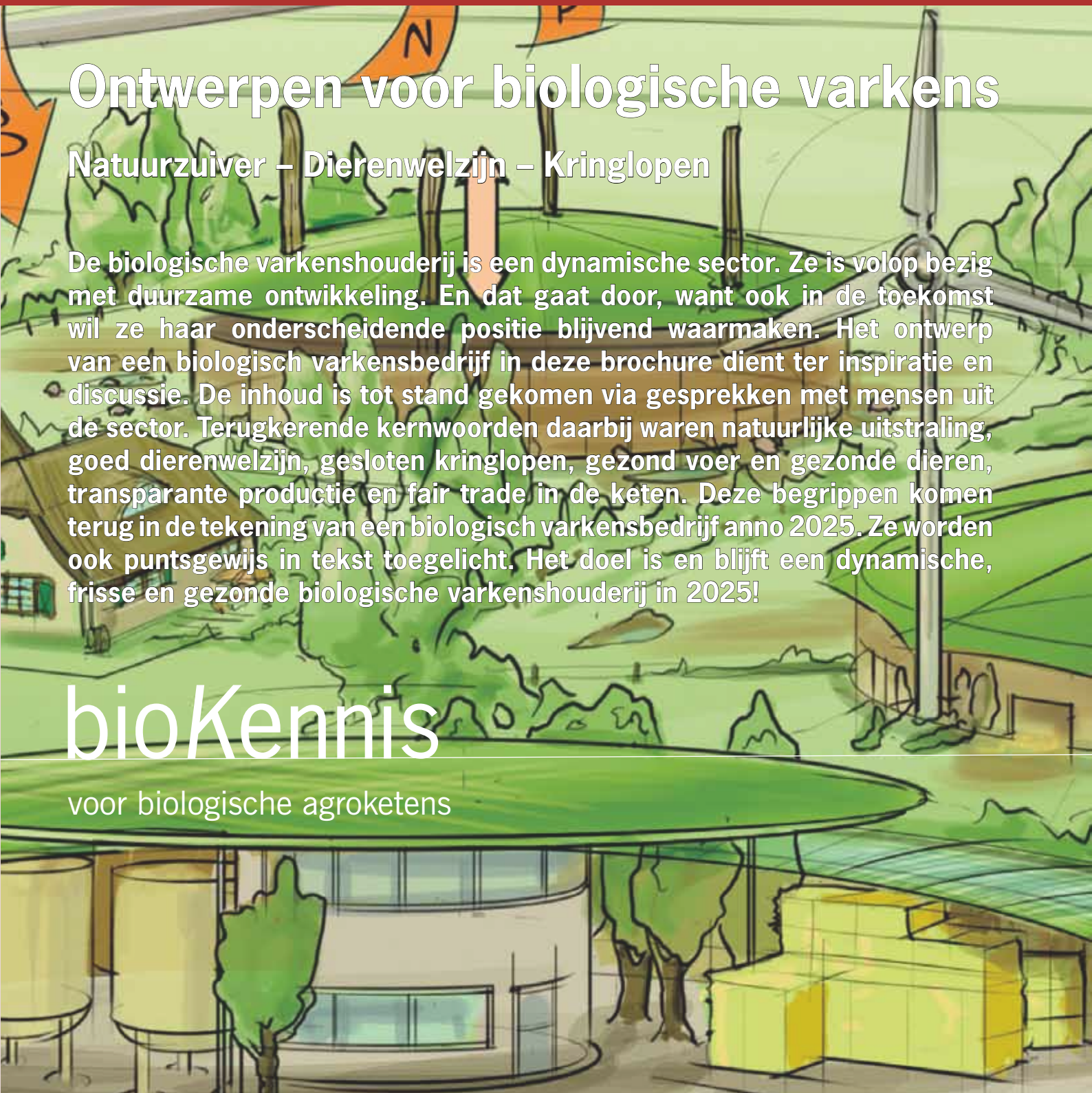
Ontwerp en tekst
Herman Vermeer, Ellen van Weeghel, Onno van Eijk en Paul Galama, Wageningen UR, Livestock Research

Tekening
JAM Visueel Denken, Amsterdam

Eindredactie en vormgeving
Wageningen UR, Communication Services

Dank
Het projectteam wil graag de Vereniging Biologische Varkenshouders en De Groene Weg, bedanken voor hun inzet, betrokkenheid en creatieve inbreng.

Disclaimer
Het voorbeeldontwerp in deze brochure is bedoeld ter inspiratie. Wageningen UR aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Ontwerpen voor biologische varkens

Natuurzuiver – Dierenwelzijn – Kringlopen

De biologische varkenshouderij is een dynamische sector. Ze is volop bezig met duurzame ontwikkeling. En dat gaat door, want ook in de toekomst wil ze haar onderscheidende positie blijvend waarmaken. Het ontwerp van een biologisch varkensbedrijf in deze brochure dient ter inspiratie en discussie. De inhoud is tot stand gekomen via gesprekken met mensen uit de sector. Terugkerende kernwoorden daarbij waren natuurlijke uitstraling, goed dierenwelzijn, gesloten kringlopen, gezond voer en gezonde dieren, transparante productie en fair trade in de keten. Deze begrippen komen terug in de tekening van een biologisch varkensbedrijf anno 2025. Ze worden ook puntsgewijs in tekst toegelicht. Het doel is en blijft een dynamische, frisse en gezonde biologische varkenshouderij in 2025!

bioKennis

voor biologische agroketens

BIOLOGISCHE VARKENSHOUDERIJ 2025

